



Niemand kan om Lula's Brazilië heen

Brazilië ziet in de financiële crisis een kans zijn positie als opkomende grootmacht te versterken. 'De Verenigde Staten zijn tegenwoordig een soort bananenrepubliek. Met Brazilië gebeurt het omgekeerde; wij worden steeds serieuzer genomen.'

Door Cees Zoon

Brazilië gaat zijn eigen atoomonderzeeër bouwen. Minister van Defensie Nelson Jobim laat weten dat de Franse president Sarkozy in december naar de hoofdstad Brasilia komt om 'een strategisch akkoord' te sluiten. Frankrijk gaat de technologie leveren voor de eerste Zuid-Amerikaanse duikboot die op kernenergie vaart.

Eerdere uitlatingen van generaal dat het hoog tijd is dat Brazilië zijn eigen atombom krijgt, hebben echter niets te maken met de plannen. Die zijn wishful thinking, en bepaald niet nieuw, want ook in de tijd dat het land nog een ordinaire dictatuur was, rommelde de militairen al met bomplannen.

De Brazilianen gaan ook nog eens vier conventionele onderzeeërs bouwen en nieuwe legerhelikopters. Eigen gevechtsvliegtuigen hebben ze al, en die doen het zo goed dat ze ook bij de burens steeds gretiger aftrek beginnen te vinden. In 2007 kondigde de regering van president Lula al een modernisering van de strijdkrachten aan, waarvoor een budget van 2,2 miljard dollar beschikbaar was.

Probeert Brazilië de kop te nemen in de nieuwe wapenwedloop die in heel Zuid-Amerika valt waar te nemen? Ach, relativeerde Lula onlangs: 'Brazilië heeft 17.000 kilometer landgrenzen en 8.000 kilometer kust te beschermen.'

De werkelijkheid wil dat de reus van het continent veel meer dan louter grenzen heeft te verdedigen. Voor de kust van de staten Sao Paulo en Rio de Janeiro zijn zulke enorme olievoorraden ontdekt dat Brazilië in één klap een superolie-exporteur kan worden.

Probleem is dat de velden heel ver uit de kust liggen, sommige op meer dan 300 mijl, en dat in die omgeving de afgelopen zomer heropgerichte Amerikaanse Vierde Vloot al is gesignaleerd.

De vondsten geven een extra impuls aan een ontwikkeling die al duidelijk zichtbaar was: hier staat een nieuwe grootmacht ongeduldig te trappelen.

'Sommigen denken dat ik een optimist ben', zei Lula. 'Maar ik ben een realist. Geen van onze infrastructuurprojecten is geannuleerd vanwege de crisis. Petrobras (de staatsoliemaatschappij - red.) heeft me net een investeringsplan voorgelegd ter waarde van 83 miljard euro. De begroting daarvoor is gebaseerd op een olieprijs van 35

dollar per vat. Spoedig zullen wij een van de grote olieproducenten van de wereld zijn.'

Er liggen ook kant-en-klare plannen voor het ontwikkelen van een grootschalige petrochemische industrie, inclusief vier nieuwe raffinaderijen. 'Productieplatforms die 2 miljard dollar kosten en die we vroeger in Noorwegen kochten, bouwen we nu zelf.'

In september was de Braziliaanse president de eerste die de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties mocht toespreken, nog voor George Bush. Dat privilege bestaat al enige tijd, en het is leuk, maar niet langer voldoende. Brazilië eist hardop een vaste plek in de Veiligheidsraad en pleit daarom bij vriend en vijand voor een serieuze reorganisatie van de VN.

Lula uit zich sinds de kredietcrisis veel scherper dan hij gewoonlijk in het buitenland deed. 'Het gebrek aan reguleringen bevoordert de avonturiers en optimisten boven de ondernemers en arbeiders', zei hij in New York.

'De supranationale organisaties (het IMF en de Wereldbank, die hij eerder volledig afbetaalde, red.) missen de autoriteit en de praktische instrumenten om de speculatie-anarchie te stoppen. Om te verhinderen dat de euforie van de speculanten uitmond in de angst van de volken is staatsinterventie noodzakelijk. Het is duidelijk dat de wereld de fundamentalisten van de markt niet moet volgen.'



Werknemers bij een platform van de staatsoliemaatschappij Petrobras bij Rio de Janeiro. Voor de Braziliaanse kust zijn enorme olievelen ontdekt. Foto AP

De ondertoon was duidelijk: Brazilië heeft gelijk gekregen, net als de meeste Latijns-Amerikaanse landen, met het afwijzen van het neoliberalisme.

Lula is een natuurlijk leider geworden van de G-20, de groep van

grootste ontwikkelingslanden die op de goede weg zijn. Hij overlegt geregeld met India en Zuid-Afrika, waarmee hij een soort Oost-West-band heeft gecreëerd.

De kredietcrisis is een groot gevaar voor deze landen. Lula: 'De

ontwikkelingslanden lopen het risico slachtoffer te worden van een financiële crisis die is veroorzaakt door de rijke landen. Het is ontoelaatbaar dat wij moeten betalen voor het onverantwoordelijke gedrag van speculanten die van de

wereld een groot casino hebben gemaakt, terwijl zij ons voorschreven hoe we onze landen moesten regeren.'

Maar de financiële crisis is ook een kans, want die maakt de weg vrij voor grote veranderingen in

de wereld, die bovendien de positie van Brazilië als opkomende grootmacht versterken.

De invloed van de Verenigde Staten in Latijns-Amerika was onder Bush al sterk teruggelopen, en Brazilië begint langzaam de eeu-

wige belofte in te lossen als de grote regionale leider, voor wie Zuid-Amerika de natuurlijke invloedssfeer is.

Het helpt dat het continent politiek homogener is dan ooit. De meeste leiders staan links in het politieke spectrum staan en zien in de huidige crisis het bewijs van wat zij al jaren zeggen: het neoliberalisme heeft zijn tijd gehad.

Lula probeert met succes de regionale samenwerking te stimule-

'Brazilië heeft gelijk gekregen met het afwijzen van het neoliberalisme'

ren en de mede op zijn initiatief ontwikkelde nieuwe organen, zonder de tot dusver onvermijdelijke dominantie van Washington, beginnen te werken. Zoals de Unie van Zuid-Amerikaanse Naties (Unasur) als alternatief voor de Organisatie van Amerikaanse Staten, of de Bancosur, als een soort regionale Wereldbank.

Brazilië is fysiek en qua inwoners (192 miljoen) de grootste. Het is de grootste voedselproducent, al jaren een voorloper en wereldleider op het terrein van de bio-brandstof, en binnenkort dus ook een heus olieland. Alle voorwaarden voor een rol als grootmacht lijken aanwezig.

'Lula zegt: Brazilië, dat is een merk dat goed verkoopt', bevestigt de econoom Marcelo Neri. 'En hij heeft gelijk. Brazilië is altijd geliefd geweest in de wereld, ze vinden ons wel sympathiek. Maar we zijn natuurlijk nooit erg serieus genomen. De Braziliaan was niet het ondernemerstype, die wilde altijd liever een baan als ambtenaar.

'Dat begint nu te veranderen. In tegenstelling tot de Verenigde Staten. De VS zijn sinds de dubieuze verkiezingen van 2000 een soort bananenrepubliek, die moeite heeft zich te doen gelden. Met Brazilië gebeurt het omgekeerde, wij worden steeds serieuzer genomen.'

Om de hamvraag te beantwoorden: 'Ja, zeker. Brazilië is op weg een grootmacht te worden, en in dat proces speelt Lula een hoofdrol. God mag dan misschien geen Braziliaan zijn, zoals Lula zo graag mag zeggen, maar Hij is beslist wel een goede vriend van Lula.'